

Contribució a l'epistolari verdaguierà: tres cartes inèdites*

Llorenç Soldevila i Balart

(Universitat de Vic)

En el present escrit presentem i comentem tres cartes inèdites relacionades amb Verdaguier: una, datada el 1886, del poeta al farmacèutic de Banyoles, Joaquim Morelló, que devem als descendents del Sr. Joan Sala i Surribas, de Barcelona; i les altres dues, dels anys 1892 i 1896, del músic Marian Viñas al poeta, que es troben al fons documental de Verdaguier de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.¹

L'adreçada a Joaquim Morelló és resposta d'una anterior publicada a l'*Epistolari de Verdaguier* amb el núm. 535² i no coneixem cap més mostra epistolar posterior entre els dos comunicants. Igualment passa amb Marian Viñas: són les dues úniques mostres epistolars conegudes entre el poeta i el músic, tot i les expressives dedicatòries i deferències epistolars.

Verdaguier va estar a Banyoles, tal com documenta una carta adreçada a Collell,³ del 18 al 22 de juliol de 1884. Els amics banyolins que el reberen i atengueren els sabem gràcies a les confidències que Joaquim Hostench féu al biògraf Valeri Serra i Boldú: «...i en arribar a la nostra vila, sense cap recomanació va demanar al conductor del cotxe que li indiqués una casa de despeses modesta i apartada del centre de la vila; el cotxer va fer-lo acompanyar a la casa on va estatjar-se. Al arribar-hi va demanar que li fessin una vida frugal i manà treure un matalàs del llit. A la despesa va fer-los l'efecte de que tenien un capellà de pagès, més al enterar-nos nosaltres de la seva vinguda, vàrem ésser molts els de la vila i de la colònia de foras-

* Aquest article s'inscriu en el projecte d'investigació HUM 2004-01392/FILO, de la Universitat de Vic, finançat pel Ministerio de Educación y Ciencia.

1. AHCB, cota: 5D·67·2/28-3b i cota: 5D·67·2/30-2b.

2. *Epistolari de Jacint Verdaguier*, volum V (1885-1886). Barcelona: Editorial Barcino, 1977, p. 125-128.

3. *Epistolari de Jacint Verdaguier*, volum IV (1883-1885). Barcelona: Editorial Barcino, 1974, p. 164-166. Especialment nota 4.

ters que acudírem a visitar-lo». I segueix: «Tots els dies sortíem amb ell a barquejar per l'estany, que l'entusiasmava, i a fer excursions amb D. Pere Alsius, Mossèn Simón, germans Perpinyà, P. Sellarés, escolapi, un servidor de vostè i algun altre senyor que no recordo. D'aquí va anar al Mont des d'on va enviar-nos la poesia.»⁴ Casacuberta afegeix a la colla el poeta giro-ní Josep Franquet i Serra.⁵ Aquest, el 22 de juliol de 1884, el mateix dia doncs que Verdaguer se'n va cap al Mont, li escriu una carta evocant la seva breu relació: «Li desitjo un bon viatge y demano á Deu que l'inspiri una vegada més, á fi de que ben aviat pugam assaborir las bellas de la llegendenda del Canigó, de la qual suposo haverne conegut un petit fragment en la bellíssima composició que'ns llegí V. diumenge en la Joventut».⁶

Encara tenim algun detall més de l'estada, gràcies a una correspondència de Banyoles del dia 3 d'agost, publicada al *Diario de Barcelona* el dia 5, que informava del fet i afegia: «Nunca podremos olvidar un paseo que tuvimos el gusto de acompañarle por estos amenos alrededores, y en el cual entre amigos, pudimos oír de sus labios... alguno de sus trabajos inéditos».⁷

Una conseqüència immediata d'aquesta emotiva estada a Banyoles va ser el poema «A mos amics de Banyoles», al qual es refereix Hostench en la seva comunicació amb Serra i Boldú. Serra documenta el procés d'elaboració i la fortuna posterior: «Aqueixa poesia a que es refereix el Sr. Hostench és la titulada *A mos amichs de Banyolas* que l'any 1891 va veure la llum en el *Calendari-Guia de Banyolas i sa Comarca* i no ha figurat després en cap llibre de l'autor, fins que els Srs. Lluís Carles Viada i Lluch i Anton Busquets i Punset la van encloure a *La mellor Corona* amb el títol *Fragment*. Els compiladors es degueren valdre de un manuscrit fet en papers diversos sense numerar, i d'aquí en va naixer la confusió, tota vegada que és sencera, sinó que està alterat l'ordre de les estances.»⁸

4. Valeri SERRA I BOLDÚ. *Biografia de mossèn Jacinto Verdaguer*. Barcelona: Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, 1924, p. 123.

5. Josep Maria de CASACUBERTA. *Estudis sobre Verdaguer*. Vic / Barcelona: Eumo Editorial / Editorial Barcino, 1986, p. 214, nota 5.

6. *Epistolari de Jacint Verdaguer*, volum IV (1883-1885). Barcelona: Editorial Barcino, 1974, p. 163.

7. *Epistolari de Jacint Verdaguer*, volum IV (1883-1885). Barcelona: Editorial Barcino, 1974, carta 405, nota 5, p. 164.

8. Valeri SERRA I BOLDÚ, *Ibidem*, p. 123.

A partir de la informació que trobem a la carta de Morelló a Verdaguer, arran de l'admiració que li desperta la recent aparició de *Canigó*, és fàcil de suposar que entre els amics anònims que festejaren el poeta dos anys abans, hi havia també el farmacèutic banyolí que vivia al carrer Porta dels Turers, 7.⁹

Una relació aquesta que degué ser molt superficial perquè, en l'inici de la carta, diu al poeta: «desconegut, ó casi desconegut será per V. mon nom, mes a això no es prou motiu pera que jo deixi de espresarli la gran admiració que per V. sento des de fá molt temps y molt particularment desde que no sé treurem son ultim llibre de les mans». Li anuncia que intenvindrà en una vetllada literària de la Societat de Foment amb la lectura de la «Maleïda». En la mateixa carta, hi ha unes ratlles de Joan Bremon,¹⁰ director del coro de la Joventut Catòlica, de record de l'estada de Verdaguer a Banyoles i de la vetllada que li dedicaren.

Les dues cartes de Marian Viñas (o Vinyas, com escriu en una de les partitures) provenen del fons documental Verdaguer de Ca l'Ardiaca.¹¹ Marian Viñas i Dordal (Moià, 1868 - Barcelona, 1952) era el germà del tenor Francesc Viñas. Va estudiar al seminari de Barcelona, i després

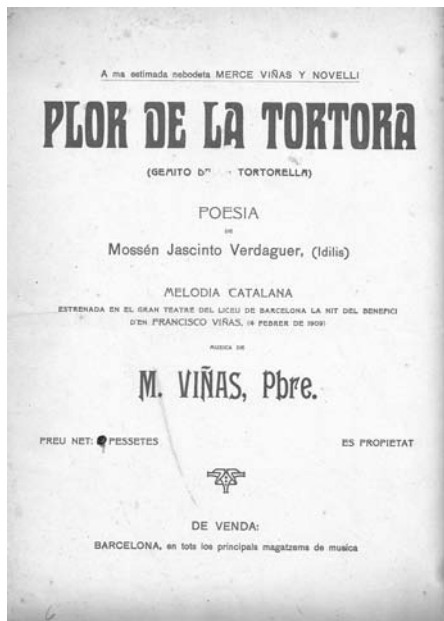
9. La notícia sobre Joaquim Morelló i la que donem sobre Bremon a la següent nota les devem a l'amable col·laboració de l'investigador banyolí Josep Grabuleda.

Joaquim Morelló i Nart era fill d'Estèrri d'Àneu (on té dedicada una avinguda i una escola). Va néixer el 1859 i va morir el 1926. Va exercir de farmacèutic a Banyoles, primer al carrer del Mercadal i després a la Porta dels Turers núm. 6 o 7 [A la capçalera de la carta adreçada a Verdaguer, hi consta el número 7, així com també en el sobre de la carta que li adreça Verdaguer]. Va arribar a Banyoles l'any 1880-1881 i en va marxar cap a l'any 1893-1894. A Banyoles va formar part de la Junta local de Sanitat encarregada de combatre el còlera el 1885. Té publicada alguna obra: *El Pallars revisat. La Mirada fotogràfica de Joaquim Morelló a principis del segle XX* i *La Vall d'Àneu: notes per a una monografia* (la primera edició va ser publicada pel Centre Excursionista de Catalunya, Barcelona, 1904).

10. Joan Bremon, molt probablement, era un veí de Joaquim Morelló, que vivia a la Porta dels Turers núm. 5. Es tractaria de Joan Bremon i Gratacós, de professió sastre. Es va casar amb Carme Masgrau i Cordoní i van tenir quatre fills: Lluïsa, Carme, Jacint i Salvador. En morir la seva dona va quedar molt afectat i es va traslladar a viure a Olot. Un dels seus fills, Jacint Bremon i Masgrau (Banyoles, 1885 - Barcelona, 1960) era metge i esperantista. I un altre, Salvador Bremon i Masgrau (Banyoles - Barcelona, 1942) va ser advocat, regidor de l'Ajuntament de Barcelona i col·laborador, entre d'altres publicacions, de *La Creu del Montseny*.

11. La del 10 d'octubre de 1892 (AHC, cota 5D.67.2/30-2b) i la del 8 de juny de 1896 (AHC cota 5D.67.2/28-3b).

seguí estudis musicals amb Morera i amb Nicolau. Des de 1912 va ser mestre de capella a la catedral de Barcelona. Francesc Cortès ha inventariat fins a un total de vint-i-cinc peces d'aquest autor basades en textos verdaguerians.¹²

Portada de la partitura de *Plor de la tórtora* de M. Viñas (1909)

12. Devem aquesta informació, fins ara no publicada sobre paper, al Dr. Francesc Cortès, a qui regreiem des d'aquestes ratlles la seva gentilesa en facilitar-nos-la. Les primeres peces musicades i que trobem documentades en les dues cartes que publiquem foren: «A Maria, dolça mare del Bon Déu...» (1892) i «Lo pecador á Jesús». Després vingué una llarga dedicació i fidelitat a l'obra de Verdaguer: «L'Encís» (1908) que en la disposició primitiva, per a cor a capella, fou guardonada amb la Flor Natural a la IV Festa de la Música Catalana, de l'Orfeó Català, l'any 1908; «Plor de la Tórtora», 1909, estrenada el dia 4 de febrer de 1909 al Gran Teatre del Liceu, en el concert a benefici del tenor Francesc Viñas; «La Goja de Banyoles», que guanyà el premi musical del XXIII Certamen literari d'Olot, l'any 1912; «Lluny de ma terra», obra guanyadora de la VI Festa de la Música Catalana, premi coral convocat per l'Orfeó Català; «Què t'he fet, ioh poble meu!» [improperis]; «Pastorella» (Pastorel·la); «Sant Joan de la Creu»; «Sentint un rossinyol»; «A Maria, dolça mare»; «Lo Noi de la Mare»; «Cant d'amor» («Les Tres volades»), coral, 4 V; «Cant de Gentil» («Desencantament»), 1 V i acompanyament i «Canigó», fragment coral.

La carta datada el 1892 al poble d'Osor, a les Guillerries, on mossèn Viñas devia complir la seva missió sacerdotal, a banda de palesar un to d'humilitat i respecte en adreçar-se al poeta per iniciativa del comunicant, conté un paral·lelisme evident entre la trajectòria de joventut de tots dos personatges als voltants de Vic, servint en una masia per a poder fer front a la seva formació. La carta està adjunta a una partitura que diu:¹³

A Maria. Oració
A mon char germá En Francisco Vinyas

Lletra de	Música de
Mossen Jacinto Verdaguer	Mossen Mariano Vinyas

Al llorejat poeta català Mossen Jacinto Verdaguer, petita mostra del tendre afecte que li professa S. afm. capellà

Mariano Vinyas Pbre.

La carta del 8 de juny de 1896 segueix tenint un gran to d'humilitat i reverència cap a Verdaguer i, ni que sigui crípticament, una adhesió personal al poeta que en aquells moments passava ja la maroma persecutòria i de desprestigi. Aquesta carta també acompanya una partitura manuscrita que a la coberta porta:¹⁴

Lo pecador á Jesús

Poesia de	Música y traducció castellana de
Mossen Jacinto Verdaguer. Idilis	Mossen Mariano Vinyas

A ma estimada cunyada Julia Novelli de Vinyas

Peces publicades a *La sardana popular*, VIII, n° 48. Barcelona: «Dolça Mare», «Ànima pura», «Lo Gessamí», «La Rosa de Jericó» i «La Corona de Flors (Himne de la coronació)».

Peces publicades a *Tesoro Musical de Ilustración del Clero*, IV, n° 7, abril 1920. Barcelona, ed. Boileau: «Vine a Maria», «Glòria a Maria», «El Cor de Maria», «La Divina Pastora», «Dolors de Maria» i «Oració» («A Maria, dolça mare del Bon Déu...»).

13. AHC, cota: 5D-67-2/30-2a.

14. AHC, cota: 5D-67-2/18-2a.

Totes tres cartes han estat transcrites literalment sense modificar-ne cap element com ja és habitual en les aportacions a l'epistolari verdaguerià. Només en un cas, entre claudàtors, hem afegit una preposició que ajuda a fer més comprensiva la frase.

I

†

S. D. Joaquim Morelló.

Molt Sor meu y amich: He llegida ab molt gust l'afectuosa carta que V. m dirigeix, ab motiu de ma Llegenda pirenayca.

Lo ser fill d'aqueixes montanyes ha fet que V. la trobás millor.

Gracies mil per lo que d ella li placia llegir en la vetllada del Foment de Banyolas. Sento que los pochs versos que he dedicat á aqueixa estimada vila no valgan mes, pero he volgut que figurás, especialment, en mon poema.

Desde abuy me sera encara mes grata per tenirhi un amich mes, com V. l tindrà en esta, que ho es de cor

Jacinto Verdaguer Pbre

5. Febrer, 1886

Servescas V. fer present á D. Joan Brenon quant li agraesch sa felicitació y bon recort.

II

A Mossen Jacinto Verdaguer

Osor 31 obre 1892

Benvolgut Sr.: no sé i mereixeré lo sobrenóm de atrevit al dirigir-me per primera volta á sa persona, pero el recordar la senzillesa y modestia que, mes que sas obras, han fet gran á Mossen Jacinto, ha impulsat mon desitj de portarme aixis. No dubto pas que Aquell Senyor, que sab donar lo cent per un, li tindrà preparada hermosíssima corona pels bells fruyts, q^e ha reportat [a] nostra religió Santa ab sos cants mistichs, especialment en nostra aymada terra catalana. ¡Vulla Deu per molts anys conservar-lo per gloria de nostra religió y nostra patria!

Era jo encara en edad tendre y poch després de la publicació primera de sos Idilis, que tinguí favorable ocasió de llegir en ells la hermosa Oració á Maria «Dolsa Mare del bon Deu...» y fou tant lo q.^e me enamorá, que la aprenguí de memoria. Llavors havia comensat á estudiar la solfa, y encara que no hi entenia res, tot solet ideava pensaments de música, per veurer si lograria per la indicada Oració trobar una tonada q.^e a mi'm plagués. Totaixó succehia en los contorns de Vich, anant y tornant de la casa de pagés, que jo servia en lo principi de ma carrera eclesiástica, la qual poch temps fa acabada, sentí despertarse en mi una simpatía per la composició musical, y al efecte entre las probas de ella, fou casi la primera la que li oferesc sobre la mateixa Oració á Maria. No puch menos de suposar que la mia poca experiencia en l'art musical haurá fet inevitable un gran número de faltas de q.^e jo desitjaria veurer lliure á mon trevall, per no ser tant indigne de la lletra que l'hermoseja, i aixó me tingué alguns dias detingut sens acabar de gosar ferli'n mostra á sa persona mes, á instancias de mos amichs y crehent q.^e ningú com Vosté ho tenia tan merescut, m'he determinat á passar avant, esperant q.^e si la ofrena no correspon á la dignitat de sa persona, me permetrá el q.^e ho supleixi ab la tendresa del afecte ab q.^e li dedico.

No vull serli mes molest, li prego me tingui present devant de Deu en sas fervorosas oracions y sàpiga q.^e te un amich q.^e l'estima de cor en est son capellá afm. en Cristo

q. b. s. m.

Mariano Viñas Prebere

P.D. Si en res puch servirlo, pot servirse de esta direcció:

Mno. Viñas. Pbre. Vicari

per Girona

Osor

III

†

Pax Christi

Roma 8 juny de 1896

Rnt. Mossen Jacinto Verdaguer: acabo de rebre la molt apreciada carta de V. y no sé com agrahirli degudament lo favor que'm fa al dexar-me trevallar sobre sas poesies que inspirades com son espero supliran la pobresa de mos cants. En retorn me ofereixo enterament á la disposició de V. y rebré com un favor si'm dona ocasió de servirlo.

Li agrahexo la felicitació que'm dona per mos trevalls que si alguna cosa valen estich ben segur que se deu á la poesia de V.

Per mes que anyoro á ma aymada patria me sembla que no podré tornar á ella antes de 1 any, pero quan Deu vulga que axis sia desitjo molt visitar y repetir á V. mon agrahiment.

Tant bon punt sia publicada la composició «Lo pecador á Jesús», n'hi enviaré un exemplar.

Desitjo que'l Dolcissim Cor de Jesús endolsexi les penes del Cor de Vosté y me recomano á ses plegaries.

S. afm. Q. B. S. M.
Mariano Vinyes Pbre.